

Նաև է ի Սիպէնպիւրկէն (ի Թրանսիլվանիա) չայք կանուխ ժամանակներ հաստատուած են. վասն զի 1355ին կը յիշուի «Եպիսկոպոս Չայոց Գուլմախի» * (de Tulmachy)⁹:

Չայք դէպ ի Մոլտաւիա եւ Վալաքիա դիմեցին միեւնոյն ժամանակ՝ երբ Բոտոլլքի-Կամենից գացին, ուստի ԺԱ դարուն գաղթեցին, այս է 1046ին, երբ Մոնոմարոս Յունաց կայսրն Չայաստան արշաւեց, եւ 1064ին՝ երբ Պարսիկք Անի մայրաքաղաքին տիրեցին¹⁰:

Յետոյ գաղթականութիւններ եկան 1342ին¹¹, երբ Պարսիկք Անի մայրաքաղաքը վերստին առին¹², եւ 1418¹³, 1475¹⁴ եւ 1606¹⁵ տարիներուն մէջ:

Հարաւային Մոլտաւիա բնակող Չայերն Կ. Պոլէն եկան, եւ տաճկերէն կը խօսէին. իսկ վերին Մոլտաւիոյ Չայերն ուղղակի հայրենիքէն եկան, եւ հայերէն կը խօսէին¹⁶:

Մոլտաւիոյ հիւսիսակողմանքն բնակող Չայոց գալուստն Սուշավայի Չայոց հաստատուն աւանդութեամբն ալ կը հաստատուի, որուն համեմատ՝ Չայոցմէ շատերն 1313ին իրենց մայրաքաղաքին երկրաշարժէ կործանելովն՝ գաղթած եկած են Սուշավա¹⁷: Նաև Թրանսիլվանիոյ Չայք կ'աւանդեն՝ թէ Անի քաղաքէն գաղթած են¹⁸:

Ռոմանացւոց ամենանշանաւոր հնագէտներէն մին՝ Աշտէու¹⁹, կը հաստատէ՝ որ նոյն իսկ Վալաքիոյ Արձէշ քաղաքն եւ հոյակապ եկեղե-

* Այս եպիսկոպոսին կնիքն այժմ գտնուած է ի շունգաքիա, որուն վրայ կը խօսինք ուրիշ անգամ: Ծ. Թ.